

Konsep Pendidikan Bersepadu Serta Penerapan Nilai-Nilai Murni Dalam Pengajaran Matematik Menengah Rendah

Abdul Rahim Bin Hamdan & Azharul Nizam Bin Zahari
Fakulti Pendidikan,
Universiti Teknologi Malaysia.

Abstrak : Objektif kajian ini ialah untuk mengkaji sejauhmana tahap kefahaman guru terhadap konsep pendidikan bersepadu serta pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni di dalam pengajaran oleh guru-guru matematik(kumpulan sasaran) di sekolah-sekolah menengah di daerah Manjung. Kajian ini melibatkan 70 orang guru yang mengajar matematik tingkatan satu, dua dan tiga di 10 buah sekolah menengah di daerah Manjung, Perak. Rekabentuk kajian yang digunakan adalah berbentuk deskriptif dengan menggunakan soal selidik. Data kajian dianalisis menggunakan perisian SPSS 15 dan melibatkan kaedah statistik seperti kekerapan, peratusan, min dan juga ujian t. Hasil daripada analisis yang telah dijalankan mendapati guru-guru matematik memahami konsep pendidikan bersepadu seperti pengabungjalinan diantara subjek agama dan matematik. Guru memahami bahawa konsep asas pendidikan bersepadu ialah hubungan kesepaduan diantara unsur agama, emosi, rohani dan intelek amat perlu di dalam mendidik pelajar. Guru-guru juga mempunyai sikap yang positif di dalam melaksanakan penerapan nilai-nilai murni di dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Hasil daripada dapatan kajian mendapati bahawa terdapat perbezaan yang signifikan diantara guru lelaki dan guru perempuan tentang kefahaman konsep pendidikan bersepadu dan pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni di dalam pengajaran dan pembelajaran. Sebagai cadangan, guru haruslah memantapkan lagi kefahaman mereka tentang konsep pendidikan bersepadu dan menunjukkan contoh yang baik supaya pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni dapat dijalankan dengan lebih berkesan. Sokongan, kerjasama dan pemantauan oleh semua pihak terutama daripada pihak –pihak atasan seperti pengetua, pejabat pelajaran daerah, jabatan pelajaran negeri dan kementerian pelajaran Malaysia amatlah diperlukan agar pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni dapat dilaksanakan dengan baiknya selari dengan kehendak Falsafah Pendidikan Kebangsaan.

Katakunci : konsep pendidikan bersepadu, nilai-nilai murni, pengajaran matematik.

Pengenalan

Wawasan 2020 yang telah diilhamkan oleh mantan Perdana Menteri Malaysia Tun Dr Mahathir Mohamad ialah untuk menjadikan Malaysia negara maju, dengan masyarakat Malaysia yang yakin, mempunyai nilai moral dan etika yang kukuh, hidup dalam masyarakat yang demokratik, liberal dan bertolak ansur, penyayang, adil dari segi pengagihan ekonomi, progresif dan makmula, dan mempunyai penguasaan sepenuhnya terhadap ekonomi yang bersaing, dinamik, cergas dan kental.

Pendidikan ialah faktor penting di dalam sistem kehidupan manusia. Bentuk dan aliran pendidikan yang menjadi faktor mengubah kehidupan manusia. Sistem dan konsep pendidikan haruslah menitikberatkan tentang pembangunan insaniah dan tidak hanya menumpukan kepada pembangunan aspek fizikal sahaja. Berdasarkan kepada konsep Falsafah Pendidikan Kebangsaan ia bertujuan untuk meninggikan perkembangan potensi individu secara menyeluruh dan seimbang dari segi jasmani, emosi intelek, dan rohani (JERI) berdasarkan kepada kepercayaan dan kepatuhan kepada Tuhan. Ia selaras dengan matlamat Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) iaitu membantu murid-murid memperkembangkan potensi dari segi JERI

secara menyeluruh dan bersepadu. Pelajar yang berkembang secara menyeluruh dan bersepadu adalah aset penting pembangunan negara.

Dewasa ini kita sering dihadang dengan cerita masalah-masalah disiplin remaja sekolah seperti gejala ponteng sekolah, gangsterisme, merokok, melawan guru, buli, vandalisme, maksiat dan banyak lagi masalah disiplin yang melibatkan pelajar sekolah. Masalah disiplin yang menular dikalangan pelajar sekolah ini ialah bukan masalah yang harus kita lihat sebagai masalah yang remeh tetapi sebagai satu masalah nasional.

Penyataan masalah

Menurut Mok Soon Sang (2003), guru bukan sahaja mengajar dan memberikan pengalaman yang ada padanya kepada pelajar malah mempunyai peranan lain. Guru juga diharapkan menjadi pengganti ibu bapa, menjadi penasihat dan pembimbing di dalam pembentukan sahsiah murid, menjadi kaunselor kepada murid-murid, menjadi pengamal dan penyebar nilai kebudayaan yang elok dan seterusnya menjadi teladan kepada masyarakat. Guru diharapkan menjadi agen pembaharuan di dalam masyarakat. Guru harus sentiasa berusaha menanam sikap, nilai dan ilmu pengetahuan kepada generasi baru ke arah pembinaan masyarakat yang maju serta mempunyai nilai sosial yang tinggi.

Menurut Mary Warnock di dalam Munirah Ahmad Darsuki (2004) masalah disiplin pelajar di sekolah dan isu moral memang tidak dapat dibendung lagi. Masalah ini dilihat semakin hari semakin meningkat. Seperti yang diketahui umum kegiatan maksiat, merakam video lucah, merogol, lumba haram, penyalahgunaan dadah dan membunuh adalah antara masalah sosial remaja yang menular di negara kita sekarang. Seringkali kita dipaparkan di dalam media tentang perkara-perkara ini. Hal ini terjadi kerana kurang penerapan nilai-nilai murni di kalangan remaja dan kurangnya kesedaran dalam diri remaja tersebut.

Sistem pendidikan yang hanya menitikberatkan akademik semata-mata dan tidak memberikan perhatian yang sewajarnya kepada aspek pendidikan akhlak dan rohani yang sihat akan mewujudkan generasi yang mempunyai keahlian dan kepakaran dalam bidang keilmuan tetapi kurang menghargai akhlak dan agama dalam profesion dan kehidupan mereka.

Konsep ilmu yang hanya bersandarkan rasional, empirikal dan kaedah saintifik, gagal melahirkan manusia yang bersepadu dan berakhlak. Masyarakat moden hari ini lebih ramai yang menderita akibat nilai negatif yang terdapat pada konsep ilmu sekarang. (Mohd Kamal Hasan, 1988).

Penerapan nilai-nilai murni di dalam proses pengajaran dan pembelajaran haruslah tidak dipandang remeh oleh guru dan ia bukan hanya sekadar ditulis di dalam buku rancangan mengajar tetapi seharusnya guru-guru menerapkan unsur nilai-nilai murni di dalam pengajaran. Masalah ini mungkin timbul kerana kekangan waktu atau kurang kefahaman guru tentang konsep pendidikan bersepadu dan nilai-nilai yang terkandung dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah. Sebagai seorang guru kita memegang amanah untuk menjalankan dasar-dasar negara. Peranan guru di dalam menjalankan dasar ini amatlah besar dan penting. Justeru itu kajian ini dilakukan bagi mengetahui sejauhmanakah kefahaman guru mengenai konsep pendidikan bersepadu serta kepekaan guru dalam mengamalkan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran.

Objektif Kajian

Konsep pendidikan bersepadu dan penerapan nilai-nilai murni ialah merupakan aspek yang penting di dalam sistem pendidikan di Malaysia. Kefahaman guru-guru matematik sebagai

pelaksana agenda pendidikan haruslah diambil perhatian. Justeru itu objektif utama kajian ini secara umumnya ialah meninjau pandangan guru bagi mengetahui kefahaman konsep pendidikan bersepadu serta penerapan nilai-nilai murni di dalam pengajaran matematik di sekolah. Secara khususnya objektif kajian ini ialah :

- a) Mengenalpasti tahap kefahaman guru-guru matematik terhadap konsep pendidikan bersepadu.
- b) Mengenalpasti tahap pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni guru-guru matematik dalam pengajaran yang dilakukan
- c) Mengenalpasi perbezaan tahap kefahaman konsep pendidikan bersepadu di antara guru-guru matematik lelaki dan perempuan
- d) Mengenalpasti perbezaan tahap pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni di antara guru-guru matematik lelaki dan perempuan di dalam pengajaran

Reka Bentuk Kajian

Reka bentuk kajian ialah garis panduan, rancangan strategi yang disediakan bertujuan untuk menjawab soalan penyelidikan dengan mengawal ralat yang dapat mempengaruhi keputusan kajian. Kajian ini adalah berbentuk deskriptif. Dengan menggunakan instrumen kajian iaitu soal selidik, semua perolehan data akan dianalisis dan diterangkan secara deskriptif. Data yang dianalisis diperolehi dari soal selidik yang diedarkan kepada guru-guru yang mengajar Matematik di menengah rendah. Semua dapatan akan diklasifikasikan mengikut aspek yang ditetapkan dan ditafsirkan secara kuantitatif. Penganalisan data kajian akan meliputi latar belakang responden, kefahaman guru-guru matematik terhadap konsep pendidikan bersepadu, pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni guru-guru matematik dalam pengajaran dan pengajaran. Maklumat yang dapat akan digunakan bagi pengujian Hipotesis Null. Terdapat tiga bahagian soal selidik yang digunakan bagi mengumpul data seperti berikut:

Bahagian A : Soal selidik mengenai latar belakang responden. Bahagian ini mengandungi soalan-soalan untuk mendapatkan jantina, tempoh perkhidmatan, kelas di ajar dan lokasi sekolah tempat mengajar.

Bahagian B : Soal selidik mengenai kefahaman responden terhadap pendidikan bersepadu

Bahagian C : Soal selidik mengenai penerapan nilai-nilai murni responden terhadap pengajaran matematik di sekolah menengah.

Rasional pembahagian soal selidik kepada tiga bahagian ialah bagi untuk memastikan segala maklumat yang akan dapat menjawab segala persoalan kajian dan juga maksud kajian akan diketahui dengan lebih jelas dan mendalam lagi.

Bahagian B dan C terdiri daripada 42 item. Item-item ini menggunakan Skala Likert. Menurut Azizi Yahya et al.(2007), Skala Likert didapati sesuai untuk mengukur persepsi dan pandangan guru berhubung isu atau perkara. Skala ini digunakan bagi memberikan gambaran yang lebih jelas terhadap maklumbalas responden.

Populasi dan Sampel Kajian

Menurut Mohd Majid Konting(1994) sampel ialah sekumpulan kecil yang dipilih dan diambil bagi mewakili populasi yang besar. Populasi kajian terdiri dari guru-guru yang mengajar matematik menengah rendah di daerah Manjung, Perak.

Kajian ini akan dijalankan di sepuluh buah sekolah menengah iaitu Sekolah Menengah Kebangsaan Seri Manjung, Sekolah Menengah Kebangsaan Ahmad Boestamam, Sekolah Menengah Kebangsaan Batu Sepuluh, Sekolah Menengah Kebangsaan Pantai Remis, Sekolah

Menengah Kebangsaan Seri Samudera, Sekolah Menengah Kebangsaan Changkat Beruas, Sekolah Menengah Kebangsaan Convent, Sekolah Menengah Kebangsaan Tok Perdana, Sekolah Menengah Kebangsaan Raja Shahriman, dan Sekolah Menengah Kebangsaan Dato Idris di daerah Manjung Perak. Pemilihan sepuluh buah sekolah ini adalah berdasarkan latarbelakang yang berbeza iaitu sebanyak lima buah sekolah ialah kategori luar bandar manakala lima buah lagi ialah kategori bandar.

Menurut Najib (1999) sampel adalah sumber mendapatkan data. Prinsip persampelan yang diamalkan adalah berdasarkan konsep kebarangkalian dan setiap elemen yang dipilih adalah mempunyai peluang yang sama. Pada asasnya, persampelan adalah merupakan satu usaha bagi seorang penyelidik untuk memperolehi maklumat daripada sampel yang dapat mewakili populasi tersebut.

Kajian Rintis

Tujuan utama pelaksanaan kajian rintis ini adalah untuk mengkaji pekali kebolehpercayaan setiap item dalam soal selidik. Kajian rintis ini telah dijalankan di kalangan guru-guru yang mengajar subjek Matematik di daerah Pontian, Johor. Borang soal selidik telah diedarkan kepada mereka secara rawak bertujuan untuk mengetahui kebolehpercayaan dan kesahan item-item soalan yang dibina oleh penyelidik. Menurut Kamaruddin Yakub (Modul Kaedah Penyelidikan USM 1997) kajian Rintis ialah kajian penerokaan awal untuk menentukan supaya proses penyelidikan akan berjalan dengan lancar dan akan memperolehi hasil seperti yang dicadangkan. Seramai 10 orang guru matematik yang mengajar di sekolah menengah di daerah Pontian telah diambil sebagai responden bagi kajian rintis ini.

Instrumen Kajian

Dalam menjalankan kajian ini, dua jenis data diperlukan dalam proses menyempurnakan kajian ini iaitu data primer dan data sekunder.

Soal Selidik : Instrumen kajian yang digunakan adalah berbentuk soal selidik. Soal selidik yang dibina adalah berdasarkan teori dan pendapat pakar dalam bidang dialog peradaban. Penyelidik akan membina item-item soalan soal selidik dalam bentuk perilaku praktikal. Penggunaan soal selidik lebih praktikal dan berkesan untuk populasi yang besar.

Soal selidik dibahagikan kepada tiga bahagian, iaitu komponen A yang berkaitan dengan latar belakang responden, komponen B yang berkaitan dengan kefahaman responden terhadap pendidikan bersepadu dan komponen C yang berkaitan dengan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran.

Pengumpulan Data Sekunder : Bagi mendapatkan maklumat tertentu, data-data sekunder yang sesuai diperlukan untuk menyokong huraian tersebut yang diperolehi melalui buku-buku, laporan kajian, laporan persidangan, penyelidikan bertulis, jurnal, artikel majalah, surat khabar serta artikel dan laporan dari internet.

Perbincangan

Item 2 menyatakan pendidikan matematik haruslah seimbang diantara ilmu agama dan ilmu keduniaan. Seramai tujuh orang guru(10%) responden yang menyatakan tidak pasti manakala bakinya 63 orang(90%) responden bersetuju dengan item ini.

Seramai dua orang yang(2.86%) responden yang menyatakan tidak bersetuju dengan item 3 iaitu sesuatu sistem itu akan lebih sempurna jika dibuat penggabungan di antara subjek agama dan matematik. Terdapat lapan orang(11.4%) responden yang menyatakan tidak pasti dan 60 orang(85.71%) responden pula bersetuju dengan item ini.

Bagi item 4 pula menyatakan pendidikan matematik memainkan peranan penting dalam membentuk jati diri pelajar yang seimbang dari segi jasmani emosi dan rohani. Seramai empat orang(4.3%) responden yang tidak bersetuju, lapan orang(11.4%) responden yang tidak pasti dan 59 orang(84.29%) responden yang bersetuju dengan item ini.

Item 5 iaitu konsep pendidikan matematik bersepadu sebenarnya agak abstrak dari segi matlamatnya. Seramai tujuh orang(10%) responden yang tidak bersetuju dengan pernyataan ini manakala 24 orang(34.3%) responden yang tidak pasti dan 39 orang(55.71%) responden menyatakan setuju dengan pernyataan ini.

Bagi item 6 pula menyatakan masalah gejala sosial dapat dikurangkan dan diatasi melalui perpaduan antara ilmu matematik dan juga ilmu yang berteraskan akidah dan iman. Seramai empat orang(5.7%) responden yang tidak bersetuju, 18 orang(25.7%) responden yang tidak pasti dan majoriti iaitu seramai 48 orang(68.57%) responden bersetuju dengan pernyataan ini.

Bagi item 7 pula menyatakan subjek matematik lebih sempurna jika disepadukan dengan pelajaran yang lain supaya ianya akan menyeimbangkan pengajaran yang disampaikan. Seramai empat orang(5.7%) responden menyatakan tidak bersetuju dengan pernyataan ini. Seramai 11 orang(15.7%) responden yang menyatakan tidak pasti dan bakinya seramai 55 orang(78.57%) responden menyatakan bersetuju dengan pernyataan ini.

Item 8 pula iaitu sukar untuk mendapatkan buku tentang konsep pendidikan matematik bersepadu bagi memantapkan lagi pemahaman tentang pendidikan bersepadu terdapat 10 orang(14.29%) responden tidak bersetuju, 26 orang(37.1%) responden yang tidak pasti dan seramai 34 orang(48.57%) yang bersetuju dengan item ini.

Secara umumnya dari jadual 4.4 di atas menunjukkan bahawa secara keseluruhannya tahap kefahaman guru matematik menengah rendah di daerah Manjung terhadap kefahaman konsep pendidikan bersepadu dijelaskan dengan nilai purata min 3.9570. Ini bermaksud tahap kefahaman guru matematik terhadap konsep pendidikan bersepadu adalah baik. Dari segi peratus juga dapat dilihat dengan purata peratus bagi bersetuju ialah sebanyak 74.82% manakala yang tidak bersetuju ialah sebanyak 6.07%. Ini menunjukkan tahap kefahaman guru-guru adalah tinggi.

Perbincangan

Perbincangan yang dibuat adalah berfokuskan kepada keseluruhan kajian ini berdasarkan dari analisis data dan dapatan kajian.

Pada secara keseluruhannya guru matematik menengah rendah daerah Manjung memahami konsep pendidikan bersepadu serta melaksanakan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran. Ini membuktikan bahawa mereka telah mempunyai pengetahuan tentang konsep pendidikan bersepadu dan seharusnya mereka telah memahami dan dapat melaksanakan Falsafah Pendidikan Kebangsaan (FPK) yang ingin melahirkan insan yang seimbang dari segi jasmani, emosi, rohani dan intelek.

Dapatan kajian ini juga menunjukkan bahawa pendidikan matematik haruslah seimbang di antara ilmu agama dan ilmu keduniaan. Ini yang dikatakan matapelajaran merentas kurikulum. Ini bermaksud pengajaran tidak bersandarkan kepada peperiksaan semata-mata tetapi ingin

melahirkan manusia yang mempunyai akhlak yang baik dan patuh pada agama tetapi pada masa yang sama ia adalah manusia yang cemerlang.

Dapatan kajian ini juga menunjukkan bahawa konsep pendidikan bersepadu ini agak abstrak dari segi matlamatnya dan agak sukar bagi mendapatkan buku tentang konsep pendidikan bersepadu. Ini menunjukkan bahawa mereka mengetahui tentang konsep pendidikan bersepadu tetapi gambaran konsep itu tidak begitu jelas kerana ia terlalu abstrak dan kesukaran mendapatkan buku bagi memantapkan lagi pemahaman menyebabkan mereka memahami konsep itu secara sendiri. Ini selari dengan dapatan kajian William Baja Jap (1999) yang mendapati guru menghadapi masalah memahami beberapa konsep kesepaduan dan penerapan nilai-nilai murni kerana kekaburan penggunaan istilah dan bahasa yang tidak difahami serta dianggap abstrak.

Guru-guru matematik berpendapat bahawa gejala sosial dapat dikurangkan dan diatasi melalui persepaduan antara ilmu matematik dan juga ilmu yang berteraskan akidah dan iman. Dengan penggabungan antara ilmu matematik dan juga agama akan membolehkan pelajar menuju kesempurnaan hidup dan mengurangkan masalah gejala sosial di kalangan remaja.

Dapatan kajian menunjukkan bahawa guru-guru bersetuju bahawa penerapan nilai-nilai murni wajar dilaksanakan dalam pengajaran matematik bagi melahirkan pelajar yang seimbang dari segi JERI. Ini juga dapat membina masyarakat yang bertamadun tinggi dan harmonis.

Dapatan kajian juga menunjukkan bahawa tingkahlaku guru-guru haruslah menunjukkan contoh yang baik kerana mereka ialah cermin kepada pelajar. Ini sejajar dengan kenyataan dari Pusat Perkembangan Kurikulum (1991) "...peribadi guru sendiri menjadi ukuran dan teladan serta faktor utama kepada keberkesanan penerapan nilai-nilai murni. Ini kerana guru adalah cerminan kepada murid."

Dapatan kajian juga menunjukkan walaupun pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni dijalankan oleh guru tetapi terdapat kekangan yang terpaksa dihadapi oleh guru seperti:

- a) Kekangan masa menyebabkan sukar untuk melaksanakan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran matematik.
- b) Pentadbir yang menekankan kepada penghabisan silibus dan kecemerlangan akademik semata-mata.
- c) Sukar untuk mendapatkan buku mengenai penerapan nilai-nilai murni bagi memantapkan lagi pemahaman guru bagi melaksanakan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran.
- d) Bilangan pelajar yang ramai dan juga datang dari pelbagai etnik menyukarkan pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran.

Pandangan guru-guru terhadap masalah yang dihadapi haruslah diambil kira dalam keberkesanan pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni. Walaupun terdapat kekangan yang dihadapi guru haruslah melaksanakan penerapan nilai-nilai murni kerana merekalah yang berkuasa dalam melaksanakan kurikulum di dalam kelas.

Dapatan kajian juga menunjukkan guru-guru lelaki menunjukkan kefahaman konsep pendidikan bersepadu yang lebih rendah berbanding guru-guru perempuan. Di dalam pelaksanaan penerapan nilai-nilai murni juga dapat dilihat bahawa pelaksanaan nilai murni oleh guru lelaki adalah lebih rendah berbanding dengan guru wanita. Hasil ujian hipotesis satu dan dua mendapati wujudnya perbezaan yang signifikan diantara jantina. Ini selari dengan kajian yang dijalankan oleh Zalina Abd Rahman (1990) di dalam kajian "Pelaksanaan Nilai-Nilai Murni Dalam KBSM" yang mendapati faktor jantina mempengaruhi pelaksanaan nilai-nilai murni.

Secara keseluruhannya dapat dirumuskan bahawa guru-guru matematik yang mengajar di sekolah menengah tingkatan satu hingga tiga di daerah Manjung memahami konsep pendidikan bersepadu serta melaksanakan penerapan nilai-nilai murni dalam pengajaran .

Rujukan

- Azizi Yahya et.al(2007). “Menguasai Penyelidikan Dalam Pendidikan.” Kuala Lumpur : PTS Profesional Publishing Sdn. Bhd.
- Bahamin Ibrahim (1993). “ Persepsi Pelajar Dan Guru-Guru Binaan Bangunan Sekolah Menengah Vokasional Terhadap Penerapan Nilai-Nilai Murni.” Universiti Teknologi Malaysia.
- Hassan Langgulung(1977), “ Pendidikan Islam,Satu Analisa Sosio Psikologikal”. Kuala Lumpur: Pustaka Antara.
- Ibrahim Md. Noh (1995). Pengajaran dan Pembelajaran Matematik Berasaskan Fahaman Binaan. Kertas kerja yang dibentangkan di Seminar Matematik di Metro Inn. Kajang.
- Kamaruddin Yakub (Modul Kaedah Penyelidikan USM 1997)
- Munirah Ahmad Masduki (2004). “Penerapan Nilai-Nilai Murni KBSM Dalam Pengajaran Dan Pembelajaran Di Kalangan Guru-Guru Sains di Lapan Buah Sekolah Menengah Di Daerah Jitra Kedah” Universiti Teknologi Malaysia. Projek Sarjana Muda.
- Nik Azis Nik Pa(1992). *Agenda Tindakan: Penghayatan Matematik KBSR dan KBSM*. Kuala Lumpur : DBP
- Rohani Dollah(1980), “Pendidikan Akhlak Mengikut Pandangan Islam”. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sufean Hussin(1989). “ Pengajaran Nilai Dalam Kurikulum” Shah Alam : Fajar Bakti
- Tunku Sara Tunku Mohd Jiwa(2001). Penerapan Nilai Murni Di Dalam Pendidikan.”Universiti Teknologi Malaysia.
- Wan Zahid Noordin (1988). “ Ke Arah Pelaksanaan Nilai-Nilai Murni Di Dalam KBSM :Falsafah Pendidikan Negara”. Kertas Kerja Seminar Nilai-Nilai Murni Merentas Kurikulum Dalam KBSM. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Yahya Don(2006). “Psikologi sosial dalam pendidikan”. PTS Professional.
- Zalina Abd Rahman(1990). “Pelaksanaan Penerapan Nilai-Nilai Murni Dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah: Satu Tinjauan” Universiti Kebangsaan Malaysia